

SXEDI0-B.133

18.8.84: ΔΕΚΑ ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ ΤΟ ΠΡΑΞΙΚΟΠΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ, Ο ΝΑΥΑΡΧΟΣ ΜΠΕΛΚΑΣ, Ο ΠΡΩΤΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΠΟΥ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΕ ΤΟΝ ΦΑΚΕΛΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΚΑΙ ΠΗΡΕ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΑΠΟ ΠΟΛΛΟΣ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΕΣ ΕΥΘΥΣ ΜΕΤΑ ΤΟ ΠΡΑΞΙΚΟΠΗΜΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΙΣΒΟΛΗ, ΑΛΛΑ ΔΙΑΤΑΧΘΗΚΕ ΝΑ ΣΤΑΜΑΤΗΣΕΙ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ ΤΟΥ, ΑΝΑΦΕΡΕΙ ΟΤΙ Η ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ ΤΟΥ ΠΡΑΞΙΚΟΠΗΜΑΤΟΣ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΗΚΕ ΣΕ ΣΥΣΚΕΨΗ ΣΤΙΣ 2 ΙΟΥΛΙΟΥ 1974 ΣΤΟ ΠΕΝΤΑΓΩΝΟ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΜΠΟΝΑΝΟ, ΙΩΑΝΝΙΔΗ, ΓΚΙΖΙΚΗ, ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟ ΚΑΙ ΓΑΛΑΤΣΑΝΟ, ΣΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΩΝ ΓΙΩΡΓΙΤΣΗ, ΠΑΠΑΔΑΚΗ ΚΑΙ ΚΟΜΠΩΚΗ

Πρώτη προσπάθεια για ετοιμασία φακέλου της Κύπρου έγινε από τον Ναύαρχο Χρίστο Μπέλκα, Προϊστάμενο του Γραφείου δικαστικού του στρατού στο Πεντάγωνο.

Ο Ναύαρχος Μπέλκας άρχισε την προσπάθεια του με οδηγίες του αρχηγού του ΓΕΕΘΑ Στρατηγού Διονύση Αρμπούζη, τέσσερις μόλις μήνες μετά την τουρκική εισβολή, τα Χριστούγεννα του 1974 και η προσπάθεια του τερματίστηκε με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου τον Φεβρουάριο του 1975.

Ο Ναύαρχος Μπέλκας έδωσε μια ξεχωριστή συνέντευξη στο συνεργάτη του κυπριακού περιοδικού "Ενημέρωση" Γιάννη Ευσταθίου και σ' αυτήν έδωσε συγκεκριμένες πληροφορίες γύρω από τα όσα ανέφεραν οι διάφοροι πρωταγωνιστές που κλήθηκαν και κατέθεσαν ενώπιον του μέχρι την ημέρα που τερμάτισε την προσπάθεια του.

Εγγραψε ο Γιάννης Ευσταθίου κάνοντας αρχή από τις 2 Ιουλίου 1974, ημέρα κατά την οποία είχε ληφθεί η απόφαση για διενέργεια πραξικοπήματος στην Κύπρο (Περιοδικό Ενημέρωση 18.8.84):

"Στο Πεντάγωνο στην Αθήνα, στο γραφείο του Αρχηγού Γ.Ε.Ε.Θ.Α μαζεύτηκαν μερικοί αξιωματικοί. Μια συνηθισμένη συνάθροιση σε ένα γραφείο του Επιτελείου που δεν προμήνυε τίποτα το ιδιαίτερο για τους ανύποπτους.

Ήταν απόγευμα, 2 Ιουλίου 1974 και έμελλε οι αξιωματικοί αυτοί να θέσουν τη σφραγίδα τους στην Κύπρο και να ανακόψουν την εθνική ιστορική της πορεία.

Στη συνάθροιση αυτή που απέβη μοιραία για την Κύπρο μετείχαν:

1. Ο τότε Ταξίαρχος Γεωργίτσης Μιχαήλ, Γενικός Επιτελάρχης στην Κύπρο και ο τότε συνταγματάρχης Πεζικού Κομπώκης, διοικητής των Κυπριακών Καταδρομών. Και οι δύο είχαν φθάσει με το πρωινό αεροπλάνο στην Αθήνα από την Κύπρο.

Ο Υποστράτηγος Παπαδάκης Παύλος που έφθασε από την Αλεξανδρούπολη.

2. Και οι δύο άλλοι, περισσότερο γνωστοί, ο αρχηγός του ΓΕΕΘΑ Στρατηγός Μπονάνος και ο Ταξίαρχος Δημήτρης Ιωαννίδης που επείγεται να τελειώσει, όπως έλεγε, με τον "παπά".

Να, πως παραθέτει πιο κάτω σε περαστικότητα την ολιγόλεπτη συνάθροιση ο τέως Ταξίαρχος Γεωργίτσης Μιχαήλ στην κατάθεση του στο Ναύαρχο Μπέλκα για το φάκελο Κύπρου (τα στοιχεία αυτά για πρώτη φορά ολοκληρωμένα βλέπουν το φως της δημοσιότητας όπως μας τα παράθεσε ο κ. Μπέλκας):

"Μας δόθηκε η διαταγή για το πραξικόπημα και τη δολοφονία του Μακαρίου από το Μπονάνο, παρουσία του Ιωαννίδη με την προσθήκη: Είναι σύμφωνοι σ' αυτό ο Πρόεδρος Φαίδων Γκιζίκης, ο πρωθυπουργός Αδαμάντιος Ανδρουτσόπουλος και ο Αρχηγός Στρατού Γαλατσάνος".

Και ο Γιωργίτσης, όπως αναφέρει, είχε ενδοιασμούς. Φοβόταν. Ήξερε ότι ο λαός της Κύπρου στη συντριπτική του πλειοψηφία ήταν δημοκρατικός, υποστήριζε το Μακάριο και θα αντιδρούσε δυναμικά. Ζητούσε ενισχύσεις.

Και ο Κομπώκης επίσης επέμενε λέγοντας:

"Θέλουμε δυνάμεις κύριε Αρχηγέ, θα πέσουν κεφάλια. Δεν είναι όπως εδώ (στην Ελλάδα) που γίνονται οι επαναστάσεις με εμβατήρια".

ΜΠΟΝΑΝΟΣ: " Οχι δεν χρειάζονται άλλες

δυνάμεις. Πηγαίνετε και σχεδιάστε. Θα αιφνιδιαστούν".

Στη συνέχεια και στην επιμονή του Μπονάνου και Ιωαννίδη κλείστηκαν σε ένα γραφείο του Επιτελείου ο Κομπώκης, ο Γεωργίτης, και ο Παπαδάκης και σχεδίασαν το πραξικόπημα και την ανατροπή του Μακαρίου.

Παρ' όλα αυτά μετά από λίγες μέρες ο Γεωργίτης και ο Κομπώκης έστειλαν από την Κύπρο ένα ταγματάρχη και ανανέωσαν τη διαταγή να γίνει το πραξικόπημα στην καθορισμένη μέρα. Έστειλαν όμως μερικούς αξιωματικούς και άντρες με πολιτικά, από το αεροδρόμιο και τα λιμάνια για ενίσχυση.

Πολλά ακούστηκαν και πολλά λέγονταν για το φάκελο Κύπρου. Απ' όλες τις πληροφορίες που έχουμε και που όλα όσα μπορέσαμε να μάθουμε και εξερευνήσουμε ένα είναι το συμπέρασμα: Οτι φάκελος Κύπρου με πλήρη στοιχεία και εναία και ολοκληρωμένη δικογραφία ακόμη δεν έχει σχηματιστεί.

Ποια όμως είναι εκείνα τα στοιχεία που συνθέτουν σήμερα το φάκελο Κύπρου και τα οποία μπορούν να αποτελέσουν μια πρώτη αρχή την ολοκλήρωση του;

Μια σημαντική σειρά μρτυριών από καταθέσεις βρίσκονται στη διεύθυνση δικαστικού στο Πεντάγωνο και σχηματίστηκε από τον αντιναύαρχο κ. Χρίστο Μπέλκα προϊστάμενο του Γραφείου δικαστικού του στρατού.

Ο κ. Μπέλκας, είχε διαταχθεί τα Χριστόγεννα του 1974 από τον τότε αρχηγό του ΓΕΕΘΑ Στρατηγό Διονύση Αρμπούζη (που είχε επαναφερθεί στο στρατό μετά την πτώση της χούντας) να προβεί σε προκαταρκτική εξέταση, έπειτα από μήνυση κατά της Ιωαννιδικής ηγεσίας του στρατού, του στρατηγού Πέτρου Αραπάκη, αρχηγού του Πολεμικού Ναυτικού και του Αντιπτεράρχου Αλεξ. Παπανικολάου, Αρχηγού της Πολεμικής Αεροπορίας.

Ο κ. Μπέλκας έστρεψε την ανάκριση περισσότερο προς το πραξικόπημα της 15ης του Ιούλη στην Κύπρο.

Μέχρι το Φεβρόρη του **75** όταν με απόφαση του υπουργικού Συμβουλίου ανεστάλη η ανάκριση ο κ. Μπέλκας εξέτασε πολλούς χουντικούς αστέρες.

Ο Ταξίαρχος Μιχαήλ Γεωργίτσης, που ηγήθηκε του πραξικοπήματος και της δολοφονικής απόπειρας κατά του Μακαρίου, έδωσε μια από τις πιο σημαντικές καταθέσεις...

Οι κ.κ. Αραπάκης και Παπανικολάου κατέθεσαν ότι για το πραξικόπημα έμαθαν κατόπιν εορτής και δήλωσαν πλήρη άγνοια.

Ο αρχηγός ΓΕΑ Παπανικολάου, σε υπόμνημα του προς τον τότε πρωθυπουργό κ. Καραμανλή (Φθινόπωρο του **74**) γράφει και τα παρακάτω:

" Η αυλαία του δράματος υψώθη την **15ην** Ιουλίου **1974**. Ο στρατηγός Μπονάνος εκάλεσε εις γραφείον του άπαντας τους αρχηγούς κλάδων ενόπλων δυνάμεων την **08.00** ώραν και ανεκοίνωσεν εις αυτούς ότι η Εθνοφρουρά ανέτρεψε τον Μακάριο, όστις μάλλον είχε φονευθεί.

Ο αρχηγός του ΓΕΝ Αραπάκης, ισχυρίστηκε ότι έμαθε το γεγονός ενώ παρίστατο σε ορκωμοσία σημαιοφόρων του Πολεμικού Ναυτικού, στην οποία βρισκόταν και ο "υπουργός" τότε Αμύνης Στ. Λατσούδης. Το πληροφορήθηκε από σημείωμα που του έστειλε ο υπαρχηγός ΓΕΝ κ. Καψάλης, είπε.

Ο Λατσούδης για το πραξικόπημα δήλωσε:

" Εχω μεσάνυκτα".

Ο τότε "υπουργός" Εσωτερικών Τσούμπας δήλωσε στον αντιναύαρχο κ. Μπέλκα.:

" Το έμαθα από τον νομάρχη δωδεκανήσου που το άκουσε στη Ρόδο από το ραδιοφωνικό σταθμό Πάφου".

Ο τότε "υπουργός" Εξωτερικών Κυπραίος, δε βρέθηκε πουθενά για να εξεταστεί.

Ο "πρωθυπουργός" Αδαμάντιος Ανδρουτσόπουλος συναντήθηκε με τον κ. Μπέλκα, αλλά αρνήθηκε να καταθέσει:

Και καταλήγοντας ο κ. Μπέλκας μας τόνισε ότι οι εξετασθέντες για το πραξικόπημα και την

αντιμετώπιση της εισβολής αξιωματικοί:

α. Επέρριψαν κάθε ευθύνης προϊστάμενες αρχές με τον ισχυρισμό ότι δεν είχαν άλλη δυνατότητα εκλογής παρά να εκτελέσουν τις διαταγές.

β. Προσπάθησαν να αποδεσμεύσουν τον εαυτό τους από τις ευθύνες και να εξάρουν τον προποπικό τους ρόλο.

γ. Για να σχηματιστεί ουσιαστικός φάκελος Κύπρου, το ανακριτικό έργο πρέπει να στραφεί προς την πλευρά εκείνων που βρέθηκαν στις πηγές των γεγονότων και που ήταν οι πραγματικοί εμπνευστές και φορείς των αποφάσεων.

δ. Παρ'όλον ότι η αναστολή διώξεως των πραξικοπηματιών συνεχίζεται θα έπρεπε, ανεξάρτητα από αυτά να ολοκληρωθεί το ανακριτικό έργο, πράγμα που απετελεί μια ανεξήγητη παράλειψη και ένα ερώτημα που απευθύνεται προς τους ιθύνοντες.

ε. Μια άλλη σειρά από έγγραφα που περιλαμβάνουν διαταγές, σήματα, σχέδια, χάρτες, επιχειρήσεων, υλικό, συγκεντρώθηκαν από τις υπηρεσίες ασφάλειας της Κυπριακής Δημοκρατίας. Πληροφορίες αναφέρουν πως αντίγραφα των εγγράφων αυτών μεταφέρθηκαν πριν από μερικά χρόνια στη διεύθυνση δικαστικού του Γενικού Επιτελείου στην Αθήνα.

Στο αρχηγείο του ΕΑΤ-ΕΣΑ στην Αθήνα λειτουργούσε μια ιδιότυπη υπηρεσία με την επωνυμία ΕΡΕΥΝΑ Κ. η υπηρεσία αυτή είχε δυο στόχους:

1. Αφ' ενός ενώ η μελέτη και εξεύρεση τρόπων για την αποσταθεροποίηση της Δημοκρατίας της Κύπρου, την αποδυνάμωση της άμυνας της και η δολοφονία του Μακαρίου. Η υπηρεσία αυτή ήλεγχε καθοδηγούσε και χρηματοδοτούσε την ΕΟΚΑ Β.

2. Αφ' ετέρου συγκέντρωση πληροφοριών για τις δραστηριότητες και κίνησης των τουρκικών στρατευμάτων στις νότιες και δυτικές επαρχίες της Τουρκίας.

Ενα μέρος των εγγράφων αυτών είχαν μεταφερθεί από το Φθινόπωρο του 1974 στο Πεντάγωνο. Ενα άλλο

μέρος βρισκόταν στην κατοχή του Αλέκου Παναγούλη. Με το "θάνατο" του κάποιες πληροφορίες "φέρουν" τα έγγραφα αυτά να ευρίσκονται στα χέρια της Ιταλίδας δημοσιογράφου Οριάννας Φαλάτσι, η οποία όπως φημολογείται τα παρέδωσε σε "ασφαλή χέρια".

3. Πέρα από τα όσα έχουν γραφεί για τους ελλαδίτες και κυπρίους πραξικοπηματίες και για την προσυνηνομημένη εισβολή και τραγωδία που επακλούθησε, υπάρχουν και ορισμένα νέα στοιχεία που θα προκαλέσουν αναμφισβήτητα πραγματικό σεισμό στους κύκλους των ενόχων, αλλά ευρύτερα και στη διεθνή κοινή γνώμη για το "ρόλο" που διαδραμάτισαν "κάποιες χώρες" κατά τη διάρκεια της τουρκικής εισβολής στην Κύπρο.

Ο καθ' όλα μυστηριώδης θάνατος πριν από μερικά χρόνια του τότε Αμερικανού πρεσβευτή στην Αθήνα Χένρι Τάσκα ανακούφισε στην αρχή τους πρωταγωνιστές και συνενόχους τους που πολύ σύντομα όμως καταλήφθηκαν από ανησυχία για την εξαφάνιση του προσωπικού του ημερολογίου πέντε χρόνια τώρα, απέτυχαν να ανακαλύψουν τα πιο έμπειρα λαγωνικά της ΣΙΑ στην Ευρώπη και στην Αμερική.

Σήμερα, δέκα χρόνια μετά το ξεπούλημα και την τραγωδία, ερχεται πάλι στην επικαιρότητα το επίμαχο ερώτημα σε ποια χέρια βρίσκεται το ημερολόγιο του Τάσκα και ποιες διαστάσεις μπορεί να προσδώσει στην όλη υπόθεση της Κύπρου.

Για πρώτη φορά έγινε λόγος πάνω στο Ημερολόγιο Τάσκα, μετά τη μεταπολίτευση στην Ελλάδα, όταν κλήθηκε από το Στέητ Ντηπάρμεντ να παραδώσει κάθε εμπιστευτικό έγγραφο που αφορούσε τη θητεία του στην Ελλάδα. Ωστόσο ο Τάσκα αποβλέποντας προφανώς στην εκκαθάριση της δικής του θέσεως απέναντι στο πραξικόπημα και την τουρκική εισβολή, αρνήθηκε να παραδώσει το ημερολόγιο του και το προσωπικό του ντιοσιέ, με αποτέλεσμα να αποπεμφθεί από το διπλωματικό σώμα και να αυτοεξοριστεί στην Ευρώπη.

Με κάποια ιδέα για τη δραστηριότητα του Τάσκα

στην Αθήνα στις κρίσιμες εκείνες μέρες, περιέγραψε ο στενός φίλος του Ντάβενपोर्ट, ο οποίος ισχυρίζεται ότι στην κλιμάκωση της κρίσεως έβλεπε τον εαυτό του, σαν αποδιοπομπαίο τράγο, από τον Κίτσιγκερ και τους άλλους στο Στέιτ Ντηπάρμεντ και το Πεντάγωνο. Σε γενικές γραμμές ο Τάσκα, όπως ομολογεί ο Ντάβενपोर्ट, θεωρούσε το Μακάριο μια πολύπλευρη επικίνδυνη προσωπικότητα, που θα μπορούσε να πυρπολήσει τη Μεσόγειο, αν αποτύγγανε το πραξικόπημα.

Αλλά ο συνεργάτης του Τάσκα στην Αθήνα ελληνοαμερικάνος διπλωμάτης Ζαχαρίας Γιαννέας, ισχυρίζεται ότι όταν ο Τάσκα ειδοποίησε τον Κίτσιγκερ για την προετοιμασία του πραξικοπήματος κατά του Μακαρίου πήρε την απάντηση:

" Περιοριστείτε στα καθήκοντα σας σαν διπλωματικός εκπρόσωπος των ΗΠΑ. Δεν είσθε αρμόδιος να διαμορφώνετε την αμερικανική πολιτική".

Κι' ο διοικητής των συμμαχικών δυνάμεων Ευρώπης και μετέπειτα υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ, στρατηγός Χαίηγκ, με τον οποίο επικοινωνήσε ο Τάσκα, την ημέρα της εισβολής, όπως ισχυρίζεται ο Γιαννέας, του δήλωσε εκνευρισμένος να μην τον ανακατεύει στις αρμοδιότητες της Ουάσιγκτον.

Τον Ιούλιο του 1982 ο πρώην βρετανός πρωθυπουργός Τζαίημς Κάλλαχαν, που ήταν τότε υπουργός Εξωτερικών, έκανε μια συνταρακτική δήλωση-αποκάλυψη πάνω στο ρόλο που διαδραμάτισε η Ουάσιγκτον.

Είπε ο κ.Κάλλαχαν:

"Τα τραγικά στοιχεία στην υπόθεση της Κύπρου είναι ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες δεν μας άφησαν να επέμβουμε για να αποτρέψουμε την τουρκική εισβολή".

Φυσικά οι μαρτυρίες βεβαιώνουν πως ο ρόλος της τότε βρετανικής κυβερνήσεως δεν ήταν έστω απαθής αλλά μάλλον ύποπτος.

Ο ΑΡΗΣ ΧΑΖΗΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ

Μια άλλη σημαντική πηγή από απόψεως μαρτύρων

για το φάκελο Κύπρου αποτελούν οι πεντακόσιες καταθέσεις που συγκέντρωσε ο δικηγόρος κ. Άρης Χατζηπαναγιώτου με τη συγκατάθεση του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου. Οι καταθέσεις αυτές αποτέλεσαν τη βάση της μηνύσεως κατά των 127 ελλαδίτων αξιωματικών που ευθύνονται για το πραξικόπημα στην Κύπρο και για την εγκατάλειψη της Κύπρου στο έλεος των εισβολέων. Με τον Χατζηπαναγιώτου είχαμε μια σύντομη συνομιλία:

ΕΡ: Κύριε Χατζηπαναγιώτου, γιατί στη μήνυσή σας περιοριστήκατε να αναφερθείτε μόνο στα αδικήματα του κοινού ποινικού δικαίου, και δεν αναφερθήκατε και στο θέμα της προδοσίας αυτό καθ' εαυτό;

ΑΠ: Επειδή η τότε ελληνική κυβέρνηση του κ. Κ. Καραμανλή δεν ευνοούσε το άνοιγμα του φακέλου Κύπρου που ως γνωστό απαγόρευσε και τις δημοσιεύσεις στον τύπο, ήταν μόνη "ανοικτή" οδός που αποτελούσε και τον έμμεσο τρόπο για το άνοιγμα του φακέλου.

Παράλληλα σε συνεργασία με τους τότε ελλαδίτες βουλευτές Γεώργιο Β. Μαγκάκη, Γεώργιο Αλέξανδρο Μαγκάκη, υπουργό Δικαιοσύνης και Κώστα Μπαντουβά θα έμπαινε το θέμα στη Βουλή των Ελλήνων για συζήτηση.

Για τα πολιτικά αδικήματα- προδοσία που διενήργησαν ελλαδίτες αξιωματικοί είχε ετοιμαστεί δεύτερη μήνυση (με την οποία θα κατηγορούνταν 50 περίπου αξιωματικοί) με συγκεκριμένα αδικήματα προδοσίας και η οποία μήνυση, θα υποβαλλόταν εν καιρώ, ανάλογα με την πορεία που θα έπαιρνε η προηγούμενη μήνυση. Μέσα από τις ενυπόγραφες καταθέσεις, φωτίζεται ξεκάθαρα το ξεπούλημα της Κύπρου. Στο γεγονός αυτό της υπάρξεως δεύτερης μηνύσεως το αποκαλύπτω για πρώτη φορά.

ΕΡ: Από την έρευνα των στοιχείων που συλλάξατε μπορούμε να δώσουμε μια ξεκάθαρη απάντηση, αν γνώριζαν και από πότε, ελλαδίτες αξιωματικοί που υπηρετούσαν στην Κύπρο, πως θα γινόταν εισβολή;

ΑΠ: Οχι μόνο γνώριζαν, πως θα γινόταν εισβολή, αλλά γνώριζαν και μέχρι που θα έφταναν τα τουρκικά στρατεύματα επί του παρόντος θα περιοριστώ να αναφέρω τούτο μόνο. Ελλαδίτης αξιωματικός συνελήφθη να συνομιλεί με τούρκους εισβολείς μέσω ασυρμάτων δίνοντας τους ...κάποιες πληροφορίες. Ανώτατος στρατιωτικός στην Κύπρο (το όνομα του το κατέχω) είχε στο γραφείο του, πριν τις **20** του Ιούλη, το **1974**, στρατιωτικό χάρτη με τη σημερινή γραμμή Αττίλα. Παραθέτω αυτά τα δυο παραδείγματα ενδεικτικά των στοιχείων που περιέχει η δεύτερη αυτή μήνυση.

Καταλήγει ο Γιάννης Ευσταθίου:

"Αυτά είναι λίγα από το φάκελο της Κύπρου που σαν θα ανοίξει, όπως είπε ο Αντρέας Παπαντρέου, τους προσεχείς μήνες, θα μπορέσουν να βγουν όλα στη φόρα όπως ελπίζεται και να πληροφορηθεί επιτέλους ο λαός την αλήθεια".

Το άνοιγμα του φακέλου για την Κύπρο έγινε ουσιαστικά ύστερα από δυο χρόνια.